สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ xi
Abstract xiii
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร xv
สารบัญตาราง xviii
สารบัญคำย่อ xix
สารบัญเอกสารกฎหมายระหว่างประเทศ xxii
สารบัญรัฐธรรมนูญและกฎหมายของต่างประเทศ xxx

บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย 1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 5
1.3 ขอบเขตการศึกษาของโครงการวิจัย 6
1.3.1 ศึกษาและวิเคราะห์กรอบกติการะหว่างประเทศ 6
ที่เกี่ยวกับสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทย
นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
1.3.2 วิเคราะห์การคุ้มครองและรับรองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม 7
ภายใต้รัฐธรรมนูญของไทย
1.3.3 ศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม 7
ของต่างประเทศในระบบกฎหมายแบบ Civil Law และ
ระบบกฎหมายแบบ Common Law
1.3.4 เสนอแนวทางปรับปรุงการคุ้มครองและรับรองสิทธิ 8
ด้านสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญไทยให้มีผลในทางปฏิบัติ
ได้อย่างแท้จริง
1.4 สมมติฐานการวิจัย 8
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย 8
1.6 โครงสร้างงานวิจัย 9

สารบัญ

หน้า

บทที่ 2 หลักและทฤษฎีสิ่งแวดล้อมในกฎหมายระหว่างประเทศ 11

2.1 บทนำ 11

2.2 ภูมิหลัง 12

2.2.1 การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic Development) ... 12

2.2.2 การพัฒนาคน (Human Development) 15

2.2.3 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) 17

2.3 หลักการพื้นฐานของกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ 25

2.3.1 หลักการว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติ 25

2.3.2 หลักการกระทำเพื่อป้องกัน 26

2.3.3 หลักการป้องกันล่วงหน้า 28

2.3.4 หลักความรับผิดของผู้ก่อมลพิษ 30

2.3.5 หลักความรับผิดร่วมกันในระดับที่แตกต่าง 32

2.3.6 หลักความร่วมมือ 35

2.4 สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่รับรองในกฎหมายระหว่างประเทศ 36

2.4.1 สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี 36

2.4.2 สิทธิในเรื่องความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม 41

2.4.3 สิทธิสตรีและเยาวชน 43

2.4.4 สิทธิของชนพื้นเมืองและชุมชน 44

2.5 บทสรุป 46

บทที่ 3 รัฐธรรมนูญกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของไทย 49

3.1 บทนำ 49

3.2 ความเป็นมาของสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญไทย 50

3.2.1 รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2517 51

สารบัญ

หน้า

3.3.6 แนวนโยบายขั้นพื้นฐานของรัฐ 81
(1) แนวนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม 82
(2) แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ 85
3.3.7 หลักการของกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ 85
ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
(1) หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรัฐธรรมนูญ 86
(2) หลักความร่วมมือ 87
3.4 ประเด็นปัญหาการบังคับใช้สิทธิด้านสิ่งแวดล้อมและ 88
แนวคำตัดสินของศาลไทย
3.4.1 ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมาย 89
3.4.2 ปัญหาการบังคับใช้สิทธิด้านสิ่งแวดล้อม 91
โดยองค์กรบังคับใช้
3.4.3 ความสัมพันธ์ของรัฐธรรมนูญกับกฎหมายอื่นๆ 93
ที่เกี่ยวข้อง
3.5 การตราบทบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ 95
และความจำเป็นในการสร้างบรรทัดฐานการพิจารณาคดี
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
3.5.1 การปรับใช้บทบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อมรัฐธรรมนูญ 95
ฉบับเดิม
3.5.2 การยกเลิกบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง 96
3.5.3 การยกระดับบทบัญญัติที่เป็นแนวนโยบายให้เป็นสิทธิ.... 97
3.5.4 การอนุวัติหลักการของกฎหมายสิ่งแวดล้อม 98
ระหว่างประเทศมาบัญญัติเป็นกฎหมายภายในเพิ่มเติม
3.5.5 ความจำเป็นในการสร้างบรรทัดฐานการพิจารณาคดี..... 99
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
3.6 บทสรุป 100

สารบัญ

หน้า

บทที่ 4 การปรับใช้สิทธิด้านสิ่งแวดล้อมสากลในระบบกฎหมายหลัก 102

4.1 บทนำ 102

4.2 พื้นภูมิและแนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 103

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการปฏิวัติในอังกฤษ 104

4.2.2 การประกาศเอกราชของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1776 107

4.2.3 การปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1789 109

(1) ระบบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (ค.ศ. 1789–1791) 109

(2) สมัยสาธารณรัฐที่ 1 (ค.ศ. 1792–1795) 110

(3) สมัยจักรวรรดิที่ 1 (ค.ศ. 1799–1848) 111

(4) สมัยสาธารณรัฐที่ 2 (ค.ศ.1848–1851) 112

(5) สมัยจักรวรรดิที่ 2 (ค.ศ. 1852–1870) 113

(6) สมัยสาธารณรัฐที่ 3 (ค.ศ. 1870–1940) 113

(7) สมัยสาธารณรัฐที่ 4 (ค.ศ. 1946–1958) 114

(8) สมัยสาธารณรัฐที่ 5 (ค.ศ. 1958 ถึง ปัจจุบัน) 114

4.3 การปรับใช้หลักและแนวคำตัดสินของศาลในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) 116

4.3.1 กลุ่มประเทศต้นแบบ 117

(1) สหราชอาณาจักร (United Kingdom) 117

(2) สหรัฐอเมริกา (United States of America) 119

4.3.2 กลุ่มประเทศในเครือจักรภพ (Commonwealth) 128

(1) แคนาดา (Canada) 129

(2) ไอร์แลนด์ (Republic of Ireland) 129

(3) ออสเตรเลีย (Australia) 130

(4) นิวซีแลนด์ (New Zealand) 131

(5) อินเดีย (Republic of India) 131

สารบัญ

หน้า

(6) สิงคโปร์ (Republic of Singapore) 132
(7) ฮ่องกง (Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China) 133
(8) แอฟริกาใต้ (Republic of South Afica) 135
4.3.3 ศาลสิ่งแวดล้อมของประเทศออสเตรเลีย 138
4.4 การปรับใช้หลักและแนวคำตัดสินของศาลในระบบกฎหมาย ลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) 138
4.4.1 กลุ่มประเทศ Civil Law ต้นแบบ: ฝรั่งเศส และเยอรมัน 139
(1) ฝรั่งเศส (France) 139
(2) เยอรมัน (Germany) 143
4.4.2 กลุ่มประเทศที่ปรับใช้ระบบกฎหมายตามประเทศต้นแบบ 145
(1) สเปน (Spain) 145
(2) เนเธอร์แลนด์ (The Netherlands) 146
(3) โปรตุเกส (Portugal) 147
(4) ตุรกี (Republic of Turkey) 150
(5) ญี่ปุ่น (Japan) 151
4.4.3 ระบบกฎหมาย Civil Law ในประเทศแถบสแกนดิเนเวีย 152
4.4.4 กลุ่มประเทศ Civil Law ที่มีการผสมผสานแนวคิดแบบ Socialist 154
(1) สาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China) 154
(2) รัสเซีย (The Russian Federation) 156
4.5 บทสรุปแนวทางการปรับใช้หลักและคำตัดสินของศาลในระบบกฎหมายหลักและเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายไทย 157

สารบัญ

หน้า

บทที่ 5 แนวทางในการรับรองและคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้รัฐธรรมนูญไทย 160

5.1 บทนำ 160

5.2 แนวทางการรับรองและคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม 160

5.2.1 การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อรองรับสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม 161

5.2.2 การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ....162
เพื่อรองรับสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม

5.2.3 การสร้างระเบียบปฏิบัติราชการของศาลรัฐธรรมนูญ....164
(Working Procedure) เพื่อรองรับสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม

5.3 เสนอแนะแนวทางในการรับรองและคุ้มครองสิทธิด้าน....167
สิ่งแวดล้อมภายใต้รัฐธรรมนูญของไทย

5.3.1 การตราบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ 167
สิ่งแวดล้อม

(1) สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี....167

(2) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ....168

(3) สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม....168

(4) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา....169

(5) สิทธิชุมชน....170

(6) แนวนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม....171

(7) หลักการพื้นฐานของกฎหมายสิงแวดล้อม 172
ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

5.3.2 กรอบและบรรทัดฐานในการสร้างระเบียบ....173
ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการวินิจฉัยบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญและบทบัญญัติของกฎหมายกฎหรือข้อบังคับ
ที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

(1) ประเด็นการกำหนดกรอบและขอบเขตของ....174
อำนาจศาลตามรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

หน้า

(2) สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ 174
(3) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 175
5.4 บทสรุป 176

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 177
6.1 รัฐธรรมนูญกับสิ่งแวดล้อม: ข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมายและองค์กรบังคับใช้ของไทย 179
6.2 การปรับใช้หลักว่าด้วยสิ่งแวดล้อมสากลในระบบกฎหมายหลักกับระบบกฎหมายไทย 181
6.3 แนวทางการคุ้มครองและรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ 184

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ... (ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยสิ่งแวดล้อม) 186
ร่างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 192
บรรณานุกรม 195
ภาคผนวก : คำพิพากษา/คำวินิจฉัยคดีสิ่งแวดล้อม 205